

МЕТОДИКА за определяне на дневна такса за дисбаланс и такса за неутралност при балансиране

Издадена от Комисията за енергийно и водно регулиране, обн., ДВ, бр. 57 от 19.07.2019 г., в сила от 19.07.2019 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Тази методика определя реда и условията за изчисляване на размера на дневния дисбаланс и за образуване и прилагане на дневна такса за дисбаланс и такса за неутралност при балансиране.

Чл. 2. Методиката цели гарантиране на формирането на недискриминационни такси за дисбаланс за ползвателите на газопреносните мрежи, създавайки стимули за ползвателите на територията на страната да балансират ефикасно балансовите си портфолия. Таксите отразяват реално направени разходи за дейността балансиране.

Чл. 3. С методиката се определят основните мерки, които операторът може да предприеме по отношение на управлението на кредитния риск при дейността балансиране.

Чл. 4. Методиката се прилага поотделно по отношение на балансовите зони на газопреносните мрежи на територията на Република България.

Чл. 5. (1) Приложимият модел на балансиране е модел за дневно балансиране с финансово изчистване на възникнали дневни дисбаланси.

(2) Операторът купува и продава природен газ за балансиране с цел покриване на индивидуалните дисбаланси на ползвателите на газопреносните мрежи, подлежащи на балансиране.

Чл. 6. Операторът води отделна счетоводна отчетност по отношение на разходите и активите, с които се извършва дейността балансиране.

Глава втора ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА РАЗМЕРА НА ДНЕВНИЯ ДИСБАЛАНС

Чл. 7. За всеки газов ден D операторът изчислява начално определено дневно количество дисбаланс (? нач.), разпределено на ползвател на следващия ден $D+1$, чрез изваждане на начално разпределените количества, изтеглени на изходни точки на балансовата зона от ползвателя, от начално разпределените количества, подадени на входни точки на балансовата зона за газовия ден D от същия ползвател по формулата:

$$\Delta_{\text{нач.}} = Q_{\text{нач.}}^{\text{вх.}} - Q_{\text{нач.}}^{\text{изх.}},$$

където:

$$Q_{\text{нач.}}^{\text{вх.}}$$

е сумата от начално разпределените количества природен газ на ползвателя на всички входни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона през газовия ден D;

$$Q_{\text{нач.}}^{\text{изх.}}$$

– сумата от начално разпределените количества природен газ на ползвателя на всички изходни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона през газов ден D.

Чл. 8. Операторът уведомява всеки ползвател за начално определеното дневно количество дисбаланс за ден D не по-късно от 13,00 ч. на следващия газов ден D+1.

Чл. 9. (1) По всяко време между 13,00 ч. на ден D+1 и 13,00 ч. на четвъртия ден в месеца, следващ месеца на отчетния ден, начално определеното дневно количество дисбаланс на ползвателя за всеки газов ден от месеца може да бъде променено в резултат на промяна на начално разпределените дневни количества на входни и изходни точки от балансовото портфолио на ползвателя за съответния газов ден. Причини за промяна могат да бъдат грешки в ИТ рутинни процедури, отчитане на протоколи за разпределение на количествата между ползватели на входни и изходни точки, човешка грешка или открити отклонения в показанията на средствата за търговско измерване от допустимия диапазон на точност.

(2) Операторът определя на всеки ползвател крайни количества дисбаланс за всеки газов ден на предходния месец, след като бъдат направени крайните разпределения на входните и изходните количества за балансовата зона за съответния ден по формулата:

$$\Delta_{\text{кр.}} = Q_{\text{кр.}}^{\text{вх.}} - Q_{\text{кр.}}^{\text{изх.}},$$

където:

$$Q_{\text{кр.}}^{\text{вх.}}$$

1.

е сумата на крайно разпределените количества на входни точки на ползвателя по отношение на газовия ден D, определена по формулата:

$$Q_{\text{кр.}}^{\text{вх.}} = Q_{\text{нач.}}^{\text{вх.}} + q^{\text{вх.}};$$

$$Q_{\text{нач.}}^{\text{вх.}}$$

– сумата от начално разпределените количества на ползвателя на всички входни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона за газовия ден D;

$$q^{\text{вх.}}$$

– корекция в разпределените дневни количества на входни точки след проведена процедура по преразпределение (положителна или отрицателна) за газовия ден D;

$$Q_{\text{кр.}}^{\text{изх.}}$$

2.

е сумата на крайно разпределените количества на изходни точки на ползвателя по отношение на газовия ден D, определена по формулата:

$$Q_{\text{кр.}}^{\text{изх.}} = Q_{\text{нач.}}^{\text{изх.}} + q^{\text{изх.}} ;$$

$$Q_{\text{нач.}}^{\text{изх.}}$$

– сумата от начално разпределените количества на мрежовия ползвател на всички изходни точки в балансовото му портфолио за балансовата зона за газовия ден D;

$$q^{\text{изх.}}$$

– корекция в разпределените дневни количества на изходни точки след проведена процедура по преразпределение (положителна или отрицателна) за газовия ден D.

Чл. 10. (1) Операторът съобщава на ползвателя информация за крайните разпределени дневни количества дисбаланс за всяка балансова зона не по-късно от 17,00 ч. на четвъртия ден на газовия месец, следващ отчетния.

(2) Ако начално определените дневни количества дисбаланс и крайните дневни количества дисбаланс, разпределени на ползвателя за всеки газов ден, са различни, изчислените дневни такси дисбаланс за всяка балансова зона се преизчисляват с база за изчисление определените крайни дневни количества дисбаланс.

Чл. 11. Всички дневни дисбаланси за балансовите зони подлежат на финансово

изчисляване към финансовата сметка на съответния ползвател, като за всеки ден от месеца салдото на финансовата сметка се променя със сумите, изчислени по формулите:

1. ако дисбалансът е положителен:

$$C^D = ABS(\Delta^D) \cdot C_{ПГБ}^{ПД};$$

2. ако дисбалансът е отрицателен:

$$C^D = -ABS(\Delta^D) C_{ПГБ}^{ОД},$$

където

$$C^D$$

е сумата на изчисляване на дневен дисбаланс, лв.;

$$C_{ПГБ}^{ПД}$$

– цената на природния газ за балансиране при положителен дисбаланс за деня D, лв./MWh;

$$(C_{ПГБ}^{ОД})$$

– цената на природния газ за балансиране при отрицателен дисбаланс за деня D, лв./MWh;

$$ABS(\Delta^D)$$

– абсолютна стойност на определен дисбаланс за деня D, MWh.

Глава трета

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНА НА ПРИРОДНИЯ ГАЗ ЗА БАЛАНСИРАНЕ

Чл. 12. (1) За всеки ден от месеца се определят цена на природния газ за балансиране при положителен дисбаланс ($C_{ПГБ}^{ПД}$) и цена на природния газ за балансиране при отрицателен дисбаланс $C_{ПГБ}^{ОД}$ по реда на ал. 2 – 5.

(2) При наличие на платформа за търговия с природен газ и изпълнени критерии по

ал. 5 за деня на отчитане:

1. цената на природния газ за балансиране при положителен дисбаланс за деня D е равна на по-ниската от следните стойности:

а) най-ниската цена по всички сделки, в които операторът участва за съответния газов ден;

б) стойността, получена по формулата:

$$\frac{\sum_i^n \text{Ц}_i \cdot \text{O}_i}{\sum_i^n \text{O}_i} - \text{МК} \cdot \frac{\sum_i^n \text{Ц}_i \cdot \text{O}_i}{\sum_i^n \text{O}_i},$$

където:

Ц_i

е отчетена цена по i-тата сделка за деня, лв./MWh;

O_i

– отчетен обем на i-тата сделка за деня, MWh;

МК – малка корекция;

2. цената на природния газ за балансиране при отрицателен дисбаланс за деня D е равна на по-високата от следните стойности:

а) най-високата цена по всички сделки, в които операторът участва за съответния газов ден;

б) стойността, получена по формулата:

$$\frac{\sum_i^n \text{Ц}_i \cdot \text{O}_i}{\sum_i^n \text{O}_i} + \text{МК} \cdot \frac{\sum_i^n \text{Ц}_i \cdot \text{O}_i}{\sum_i^n \text{O}_i},$$

където:

Ц_i

е отчетена цена по i-тата сделка за деня, лв./MWh;

O_i

– отчетен обем на i-тата сделка за деня, MWh;

МК – малка корекция.

(3) При неизпълнение на условието по ал. 2 цените се определят, както следва:

1. цената на природния газ за балансиране при положителен дисбаланс по формулата:

$$C_{\text{ПГВ}}^{\text{ПД}} = C_{\text{ОД}} - \text{МК} \cdot C_{\text{ОД}};$$

2. цената на природния газ за балансиране при отрицателен дисбаланс по формулата:

$$C_{\text{ПГВ}}^{\text{ОД}} = C_{\text{ОД}} + \text{МК} \cdot C_{\text{ОД}},$$

където:

$C_{\text{ОД}}$

е утвърдената на обществения доставчик цена за продажба на природен газ на крайни снабдителни на природен газ и на клиенти, присъединени към газопреносната мрежа, приложима за съответния ден, без включена цена за достъп и пренос по газопреносна мрежа;

МК – малка корекция.

(4) Малката корекция е в рамките от 3 % до 10 %.

(5) В срок до 1 месец преди началото на всяка газова година операторът обявява критерии за прилагане на постигнатите цени за покупко-продажба на природен газ на действащите платформи за търговия с природен газ за изчисляване на цената на природния газ за балансиране, валидни за предстоящата газова година.

Глава четвърта

ТАКСА ЗА НЕУТРАЛНОСТ ПРИ БАЛАНСИРАНЕ

Чл. 13. Операторът води сметка за неутралност при балансиране, като в края на всеки период на изчистване на сметката за неутралност определя финансово салдо за дейността балансиране за периода по формулата:

$$\Phi C_{\text{В}} = \text{П}_{\text{В}} - \text{Р}_{\text{В}} \mp K_{\text{Н}},$$

където:

ПВ са приходите от дейността балансиране, включително приходите от продажба на излишъци на природен газ, получени в резултат на извършване на дейността, през разглеждания период на изчистване на сметката за неутралност;

РВ – разходи за извършване на дейността балансиране, извършени в разглеждания

период на изчистване на сметката за неутралност, включително:

- разходите за закупуване на природен газ за физическо балансиране;
- разходите за закупуване на природен газ за търговско балансиране;
- оперативните разходи за извършване на дейността;
- годишните амортизации на активите, с които се извършва дейността;

К_н

– корекция за надсъбрано/недосъбрано изчистване на сметката за неутралност при балансиране от предходния период на изчистване.

Чл. 14. (1) Определеното финансово салдо от дейността (ФСБ) с положителен или отрицателен знак се натрупва в сметката за неутралност при балансиране.

(2) Операторът се стреми да постигне нулева стойност на сметката за неутралност, като преди началото на всеки период на изчистване предприема действие за освобождаване на цялата или на част от натрупаната стойност.

(3) Операторът освобождава/компенсира част или цялата натрупана сума през всеки период на изчистване посредством начисляване на такса за неутралност при балансиране.

(4) Таксата за неутралност при балансиране се начислява на всяка входна и изходна точка/зона на газопреносната система, въз основа на разпределените количества природен газ. Таксата за неутралност може да бъде с положителен или отрицателен знак, обратен на знака на изчистваната сума от сметката за неутралност при балансиране.

(5) Таксата за неутралност се определя за всеки период на изчистване на сметката за неутралност по формулата:

$$ТНБ = \frac{C_{и}}{2 ПКП},$$

където:

ТНБ е такса за неутралност при балансиране, лв./MWh;

C_и – сума за изчистване от сметката за неутралност при балансиране през съответния период, лв.;

ПКП – прогнозни количества за пренос през газопреносната система, собственост на оператора за съответния период, MWh.

(6) Операторът определя сумата за изчистване от сметката за неутралност при балансиране, така че абсолютната стойност на таксата за неутралност при балансиране да бъде не по-голяма от сумата от приложимите компоненти на цената за пренос, без да се отчита компонентата за покриване на наложени задължения към обществото.

(7) Начислените суми (с положителен или отрицателен знак) за изчистване на сметката за неутралност при балансиране се посочват в отделен ред в издаваните от оператора фактури за услугите по достъп и пренос през газопреносните мрежи.

Глава пета

СЕТЪЛМЕНТ НА ДИСБАЛАНСИ. ФАКТУРИРАНЕ И ПЛАЩАНЕ

Чл. 15. (1) Операторът води финансова сметка за балансиране за всеки ползвател, в която се натрупват дневните финансови изчиствания на разпределените дисбаланси за всяка балансова зона поотделно, съгласно чл. 11. Всички такси за дисбаланс, предмет на дневните финансови изчиствания, се осчетоводяват във финансовата сметка за балансиране.

(2) При определяне на крайни количества на дисбаланс, различни от начално определените за даден газов ден, операторът преизчислява стойността на финансовата сметка за балансиране, като отчита определените крайни количества дисбаланс.

Чл. 16. (1) Натрупаните по финансовата сметка такси за дисбаланс се изчистват на месечна база, като всяка една от страните издава фактура за продадения природен газ за балансиране през предходния месец.

(2) В началото на всеки месец финансовата сметка се нулира, като в нея започват да се натрупват дневните такси за дисбаланс за новия месец.

Чл. 17. (1) Месечните фактури са на стойности, определени от всички начисления по продажбата на природен газ за балансиране, отнасящи се до разпределените дневни количества дисбаланс за всяка балансова зона поотделно и прилаганите цени за дисбаланс на дневна база.

(2) За определяне на стойностите на месечните фактури операторът изготвя обобщено извлечение за сетълмент на дисбаланси по дни от месеца и балансови зони за всеки ползвател на газопреносните мрежи в 2-дневен срок от датата на определяне на крайните дисбаланси и го предоставя на ползвателя посредством платформа за търговско диспечирание.

(3) Ползвателят има право да оспори извлечението или част от него, както и да представи допълнителни доказателства, които налагат промяна на извлечението. Независимо от оспорването ползвателят е длъжен да приеме или издаде фактура на база на извлечението.

Глава шеста

МЕХАНИЗМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КРЕДИТНИЯ РИСК

Чл. 18. Операторът предприема мерки, като налага конкретни договорни изисквания с цел управление и ограничаване на кредитния риск от дейността балансиране.

Чл. 19. Договорните изисквания се налагат при спазване на принципите за прозрачност и равнопоставеност.

Чл. 20. Операторът може да наложи следните мерки:

1. задължения за осигуряване и поддържане на финансово обезпечение в една от следните форми:

а) гаранционен депозит по банкова сметка, определена от оператора;

б) предоставяне на неотменима и безусловна банкова гаранция в полза на оператора по образец, определен от оператора;

в) корпоративна гаранция (поръчителство), платима на оператора при първо негово поискване по образец, определен от оператора;

2. ограничения на обема на извършвани търговски сделки на виртуална търговска точка до размер, гарантиран с финансово обезпечение;

3. други мерки, които да доведат до ограничаване на кредитния риск от дейността балансиране.

Чл. 21. Операторът може да предяви специфични изисквания по отношение на банки и юридически лица, предоставящи гаранция по чл. 20, т. 1, букви „б“ и „в“.

Чл. 22. Операторът може да определя групи от ползватели на газопреносната система и търговци на природен газ по обективни критерии, като налага специфични изисквания по отношение на размера на финансовото обезпечение на всяка една от отделните групи.

Чл. 23. При неизпълнение от страна на ползватели и/или търговци на природен газ на задълженията относно управлението на кредитния риск операторът има право да ограничи или да прекрати предоставяните услуги по достъп и пренос на природен газ с цел ограничаване на финансовите загуби от дейността.

Чл. 24. Наложените мерки се описват подробно в договорите за покупка и продажба на природен газ за балансиране.

Глава седма

РЕД ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНООБРАЗУВАЩИТЕ ЕЛЕМЕНТИ, ФОРМИРАЩИ ТАКСАТА ЗА ДИСБАЛАНС

Чл. 25. (1) В срок до 1 месец преди началото на всяка газова година след провеждане на публични консултации със заинтересованите лица операторът определя размера на малката корекция в проценти, периодите на изчистване на сметката за неутралност при балансиране и критериите по чл. 12, ал. 5, валидни за предстоящата газова година.

(2) Непосредствено след приемане на решение по ал. 1 операторът го изпраща до Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР) ведно с постъпилите материали от публичните консултации.

(3) Операторът публикува решението по ал. 1 в средства за масова информация и на интернет страницата си не по-късно от 10 дни преди началото на газовата година.

Чл. 26. В срок не по-късно от 10 дни преди началото на всеки период на изчистване на сметката за неутралност при балансиране в съответствие с чл. 14 операторът определя размера на таксата за неутралност при балансиране, валидна за предстоящия период на изчистване, като го обявява на интернет страницата си.

Чл. 27. (1) Операторът ежедневно обявява на интернет страницата си цена на природния газ за балансиране, изчислена по реда на настоящата методика.

(2) Операторът поддържа на интернет страницата си актуална информация за елементите на дневните такси за дисбаланс, включително за размера на малката корекция и таксата за неутралност при балансиране.

Чл. 28. (1) При осъществяване на правомощията си КЕВР извършва текущо наблюдение и контрол върху дейността на оператора по прилагане на настоящата методика и в съответствие с приложимото законодателство.

(2) По своя инициатива КЕВР може да извърши проверка по прилагане на тази методика по реда на действащото законодателство.

(3) Операторът е длъжен да изпълни дадените с решение на КЕВР задължителни указания в определения срок. Срокът трябва да е достатъчен, за да позволи на оператора да извърши необходимите действия.

Чл. 29. Методиката може да бъде изменена по инициатива на КЕВР или по предложение на оператора.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази методика:

1. „Балансова сметка“ е сметка за всеки отделен ползвател на газопреносната мрежа, в която се натрупват произведенията от ежедневните количества на дисбаланс (положителен или отрицателен), подлежащи на финансово изчистване към края на газовия ден, и валидните за съответния газов ден цени на природния газ за балансиране.

2. „Балансово портфолио“ е съвкупността от входящите и изходящите количества природен газ на ползвател на мрежата.

3. „Количество дисбаланс“ е разликата между дневните разпределени количества, преминали през входни точки на преносната мрежа в балансовото портфолио на ползвател, и дневно разпределените му количества на изходните точки на мрежата. Дисбалансът може да има положителен или отрицателен знак. Количествата на дневния дисбаланс се изразяват в MWh.

4. „Малка корекция“ е поправка в цената на природния газ за балансиране, изразена в проценти от нея, прилагана с положителен или отрицателен знак, в зависимост от знака на дисбаланса с цел определяне на дневните такси за дисбаланс.

5. „Сметка за неутралност при балансиране“ е финансова сметка, водена от оператора с цел постигане на неутралност по отношение на приходите и разходите за дейността балансиране.

6. „Такса за дисбаланс“ е парична сума, изчислявана на дневна база, която ползвателят на мрежата плаща или получава в зависимост от размера на своя дневен дисбаланс.

7. „Такса за неутралност при балансиране“ е такса с положителен или отрицателен знак, начислявана върху разпределените количества природен газ на всяка входна/изходна точка/зона на газопреносната система, собственост на „Булгартрансгаз“ – ЕАД, с цел постигане на неутралност от дейността балансиране.

8. „Период на изчистване на сметката за неутралност при балансиране“ е период с продължителност от 3 до 12 месеца, през който е в сила определен от оператора размер на таксата за неутралност при балансиране.

9. „Оператор“ е газопреносният оператор „Булгартрансгаз“ – ЕАД, опериращ на територията на Република България, определен да извършва дейността балансиране.

10. „Кредитен риск“ е потенциален риск от забава и/или неплащане от страна на ползватели на газопреносната система и търговци на природен газ на финансови задължения, свързани с дейността по балансиране на газопреносната система.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Натрупаната сума в сметката за неутралност при балансиране, определена по реда на Методиката за определяне на дневна такса дисбаланс (ДВ, бр. 99 от 2016 г.), към

датата на влизане в сила на настоящата методика се прехвърля за изчисляване по реда на настоящата методика.

§ 3. Начисляване на такса за неутралност при балансиране по реда на настоящата методика започва не по-късно от 1.10.2019 г.

§ 4. За газова година 2019/2020 критериите за определяне на цена на природния газ за балансиране са: извършени повече от 3 (три) търговски сделки за покупка/продажба на природен газ и общ обем на тези сделки не по-малък от 3000 MWh за деня на отчитане.

§ 5. Тази методика е приета от КЕВР с решение по протокол № 122 от 11.07.2019 г., т. 5, на основание чл. 11, ал. 3 от Правилата за търговия с природен газ, член 20, параграф 1 и член 30, параграф 2 на Регламент (ЕС) № 312/2014 на Комисията от 26.03.2014 г. за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи.

§ 6. Тази методика отменя Методиката за определяне на дневна такса за дисбаланс, приета от Комисията за енергийно и водно регулиране (ДВ, бр. 99 от 2016 г.).

§ 7. Тази методика влиза в сила от деня на обнародването ѝ в „Държавен вестник“.